

Linda Bostrøm

Arkivarens rolle i endring

Digitalisering og formidling av arkivene

Bacheloroppgave i Arkiv- og samlingsforvaltning
Veileder: Lars Christian Jensen

Mai 2022

Linda Bostrøm

Arkivarens rolle i endring

Digitalisering og formidling av arkivene

Bacheloroppgave i Arkiv- og samlingsforvaltning
Veileder: Lars Christian Jenssen
Mai 2022

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for lærerutdanning

Kunnskap for en bedre verden

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	2
Innledning	4
Begrepsbeskrivelser	5
Arkiv	5
Dokumentasjon	5
Digitalisering	5
Medvirkning og deltakerarkiv	6
Arkiv og samfunn	6
Formidling, tilgjengelighet og medvirkning	9
Hvorfor er medvirkning viktig for arkivet?	11
Community archives	11
Deltakerarkiv	12
Crowdsourcing	13
Arkivaren før og nå	15
Arkivenes fire paradigmer	15
Arkivarens nye rolle i det digitale arkivet	17
Avslutning	22
Referanseliste	23

Sammendrag

Denne oppgaven tar for seg den evige endrende rollen til arkivaren i dagens digitale samfunn, og ser på ulike sider av denne endringen. Alt fra samfunn og demokrati, til digitaliseringen av arkivene som er med på å endre hvordan arkivarene må jobbe for å kunne holde følge med dokumentasjonsfangsten. Formidling, tilgjengeliggjøring og medvirkning er en stor del av oppgaven og setter fokus på forskjellige måter arkiv dannes og drives på “utradisjonelle” måter gjennom folket og samfunnet. Til slutt oppsummeres det om hva arkivarens rolle egentlig har blitt og er, og hvordan den kan, eller må, utvikle seg videre.

Takk til

min veileder Lars Christian Jenssen for oppmuntrende ord og gode råd under skrivingen av denne bacheloroppgaven, og takk til min samboer som har vært tålmodig og hjelpsom i denne perioden.

Innledning

Samfunnet er i stadig endring, og dette innebærer at arkivene også er i stadig endring. Dette betyr også at de som forvalter arkivene, arkivarene, også må endre seg med tiden. Arkivene er ikke bare fysiske institusjoner som holder fast på dokumentasjon lenger, men kulturinstitusjoner som tilgjengeliggjør sin dokumentasjon til folket, og dette dytter arkivarene ut av sin passive posisjon til en formidler av nasjonens hukommelse. Som arkivar må man se på samfunnet og arkivet med nye øyne og utvikle nye løsninger til både oppbevaring, lagring og formidling av arkivene for å bedre passe inn i en moderne, digital verden.

Temaet for denne oppgaven ser på arkivarens rolle i det digitale arkivet og hvordan deres rolle har måtte utvikle seg for å kunne holde tritt med digitaliseringen og tilgjengeliggjøringen av arkivene som har utviklet seg stort de siste årene. Det er viktig å kunne gjøre arkivene tilgjengelig for alle slik at materialet faktisk blir brukt og folk kan ta nytte av det. Det er da desto viktigere at de som jobber i arkivene aktivt jobber med formidling av arkivene og gjør dette mer allment tilgjengelig. Samfunnet er en stor del av dagens arkiver, da dårlig med deltakerarkivene, og arkivarene må i disse dager ikke bare være passive voktere av dokumentasjon, men også noen som er litt mer frempå og som kan formidle arkivene slik at de blir brukt til å øke folks kunnskap om nasjonens historie og kultur.

Begrepsbeskrivelser

Arkiv

Begrepet arkiv kommer fra det latinske ordet *archivum*, som kommer av det greske ordet arkheion som blir oversatt til “regjeringsbygg” på norsk. I NOU 2019:9 har begrepet arkiv fem ulike betydninger; dokumenter som blir til i en virksomhet, oppbevaringssted for papirarkiver (da altså en bygning eller et magasin eller rom), et saksarkivsystem som NOARK, en arkivtjeneste som utfører oppgaver knyttet til arkivet i en virksomhet og til slutt et arkivdepot eller arkivinstitusjon for langtidsbevaring av arkivmateriale¹. Den nåværende arkivloven bruker kun det første begrepet nevnt ovenfor, men i denne oppgaven vil jeg bruke det utkastet til ny arkivlov bruker, altså alle fem beskrivelser av hva arkiv er eller kan være. Arkiv i denne oppgaven vil være synonymt med offentlig arkiv da det er det jeg tar for meg.

Dokumentasjon

Dagens arkivlov definerer dokument som “...ei logisk avgrensa informasjonsmengd som er lagra på eit medium for seinare lesing, lydning, framsyning eller overføring”.²

NOU 2019:9 sin definisjon, av dokumentasjon, som vil bli brukt i denne oppgaven, er derimot litt mer spisset og utdypende “...informasjon som løpende bekrefter hvordan en virksomhet, organisasjon eller person har handlet, utøvd myndighet eller utført tjenester og andre oppgaver. Dette omfatter blant annet prosesser, beslutninger, handlinger med rettslige virkninger, samt vesentlige hendelser og forhold”.

Digitalisering

Begrepet “digitalisering” blir beskrevet som “...det å legge til rette for generering av digital informasjon samt håndtering og utnyttelse av informasjonen ved hjelp av informasjonsteknologi”³, og videre som en sosial og teknologisk endring som er knyttet til utvikling, innføring og bruk av digital teknologi⁴.

¹ NOU (2019:9) Fra kalveskinn til datasjø - Ny lov om samfunnsdokumentasjon og arkiver. Oslo: Kultur- og likestillingsdepartementet, s. 47.

² Lov 20.juli.2018 om arkiv [arkivlova] § 2a <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-12-04-126>

³ Store Norske Leksikon, s.v. “digitalisering,” av Peter André Busch. 28.03.2022.

<https://snl.no/digitalisering>

⁴ Ask & Søraa, *Digitalisering* (Bergen: Vigmostad & Bjørke AS, 2021).

Medvirkning og deltakerarkiv

Medvirkning i en arkivsammenheng, også brukt her som “deltakerarkiv”, kan beskrives som en organisasjon eller samling hvor flere enn bare arkivarene bidrar med kunnskap eller ressurser som gir økt kunnskap om arkivert materiale, da særlig i et nettmiljø hvor folk enkelt kan bidra⁵

Arkiv og samfunn

I “*Riksrevisjonens arkivering og åpenhet i statlig forvaltning*” fra 2016 beskrives arkiv slik:

“Et arkiv er en samling og systematisering av dokumenter som mottas og produseres som et ledd i en virksomhets aktiviteter”⁶.

Et arkiv er samfunnets kollektive minne, og forvaltes av staten på vegne av samfunnet. Det å holde arkiv er også et kjennetegn på et moderne, demokratisk samfunn som er åpent, og gir rett til innsyn og bruk av dokumentasjon⁷. Stortingsmeldingen om arkiv beskriver videre arkiv som en bru mellom fortid, nåtid og videre inn i fremtiden, og informasjonen de offentlige arkivene har skal være tilgjengelig for alle både nå og i senere tid.

Ifølge §2 i nåværende arkivlov plikter offentlige organer å holde arkiv, og de skal være sikret slik at de er tilgjengelige og pålitelige informasjonskilder for nåtid og ettertid.

Offentlighetsloven gir allmennheten rett til innsyn i dokumentasjon som er knyttet til offentlig forvaltning, og er relevant for all dokumentasjon som da faller inn under begrepet saksdokument⁸. Innsyn er viktig for demokratiet da staten virker mer transparent med hvordan nasjonen styres og hva som skjer innad i nasjonen.

⁵ Theimer, *#Arkivdag: relevans, medvirkning, dialog*, s. 45

⁶ Foss, *Riksrevisjonens undersøkelse av arkivering og åpenhet i statlig forvaltning*.
<https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/dokumentserien/2016-2017/dok-3-10-2016-2017.pdf>

⁷ Meld. St. 7. Arkiv, s. 6

⁸ Fonnes, *Arkivhåndboken for offentlig forvaltning*, s.33-34.

Den nåværende arkivloven beskriver arkiv som “*dokument som vert til som lekk i ei verksemd*”⁹, og i NOU 2019:9¹⁰, utkast til ny arkivlov, sies det at dokumentasjon er viktig for at en virksomhet skal kunne fungere effektivt og for å kunne gjenbruke informasjon og dele kunnskap både i nåtid og fortid. Arkiv er viktig for samfunnet da de oppstår i alle deler av samfunnslivet og blir derfor en fundamental del av både samfunnet og enkeltmenenskets minne, og blir derav en av de viktigste kildene vi har til kunnskap og kulturarv knyttet til vårt samfunn¹¹. Utkastet ønsker å oppdatere arkivloven til å bedre passe inn i dagens digitale arkiver da mye dokumentasjon ikke blir fanget opp på grunn av manglende rutiner og-eller mangler i dagens arkivløsninger. Den nåværende arkivloven ble utviklet basert på manuell saksbehandling, og må oppdateres for å møte en mer moderne standard og vil mest sannsynlig gjøre arkivarenes jobb bedre, og mindre dokumentasjon vil gå tapt.

Arkivene i dag har to roller i samfunnet, der hovedrollen er å arkivere hendelser og bevis på disse, og en sekundærrolle som setter lys på tidligere hendelser og kulturarv som har informasjon som kan brukes utenom det tiltenkte formålet på tidspunktet det ble arkivert¹². Demokratiseringen av arkivet er viktig for samfunnet og dets forståelse av sin egen kulturarv, og det samme skrives i Riksrevisjonen 2016 om at en offentlig virksomhet må dokumentere aktivitetene sine da dette er grunnleggende for et demokratisk åpent samfunn¹³.

Fra kalveskinn til datasjø ser på dokumentasjonsprosessen som noe som ikke burde være noe som foregår på siden av en virksomhet, men heller noe som burde være innebygd i alle arbeids- og beslutningsprosesser for bedre fangst og flyt av dokumentasjon. Det de ønsker er å unngå problematikken rundt det gjeldende lineære regelverket, og heller gjøre hele virksomhetsprosessen mindre linær og vevd inn i dokumentasjonsprosessen. Disse fasene vil hjelpe arkivarene og gjøres dere jobb bedre når dokumentasjonen kommer til dem.

Utredningen viser til en tre-leddet arkiveringsfunksjon hvor man får en oversikt over alt som vil ha med arkiveringsprosessen å gjøre.

⁹ Lov 20.juli.2018 om arkiv [arkivlova]. § 2b. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-12-04-126>

¹⁰ NOU (2019:9) *Fra kalveskinn til datasjø* - Ny lov om samfunnsdokumentasjon og arkiver. Oslo: Kultur- og likestillingsdepartementet

¹¹ Meld. St. 7. *Arkiv*.

¹² Audonson et al, *Libraries, Archives and Museums as Democratic Spaces in a Digital Age*, s. 8

¹³ Foss, *Riksrevisjonens undersøkelse av arkivering og åpenhet i statlig forvaltning*, s. 51.

<https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/dokumentserien/2016-2017/dok-3-10-2016-2017.pdf>

I ledd en, noe de kaller *design- og strategifasen*, velges det bruk av teknologiske løsninger. Her er det viktig å lage løsninger som avgjør hvordan dokumentasjonen skal langtidslagres i fremtiden, og hvordan man finner frem til dette.

Ledd to er *produksjonsfasen* hvor saksbehandling og beslutningsprosesser skjer. Innsyn etter offentlighetsloven blir sett på og dokumentasjonen går videre til neste fase.

Det siste leddet, ledd tre, er *forvaltningsfasen*. Det er her dokumentasjon blir arkivert og forvaltet i forhold til arkivlovens lover og forskrifter. I dette siste leddet blir dokumentasjonen langtidslagret og det passes her på at det er mulig å bruke i fremtiden ved hjelp av for eksempel brukbar metadata.

NOU 2019:9 foreslår det at det skal bli et mål for at all offentlig data skal være tilgjengelig¹⁴. Dette er mer eller mindre det samme målet som nåværende arkivlov presiserer i §1 om formål; “...tryggja arkiv som har monaleg kulturelt eller forskningsmessig verdi eller som inneheld rettsleg eller viktig forvaltningmessig dokumentasjon, slik at desse kan verta tekne vare på og gjorde tilgjengelig for ettertida”¹⁵, bare mer presist på at *all* offentlig data skal være tilgjengelig for folk å be om innsyn til. På grunn av de store mengdene med digital dokumentasjon som kommer arkivets vei må arkivarene ha et bevisst forhold og rutiner til å fange opp hva som skal og ikke skal ut til offentligheten med tanke på sensitiv informasjon osv, da dette eventuelt må fjernes før det tilgjengeliggjøres.

Arkivet er en kulturinstitusjon som er en viktig del av demokratiet og dets åpenhet og gir kunnskap og samfunnsforståelse til enkeltmennesket¹⁶. Arkivaren er da altså en viktig del av broen mellom arkivets dokumentasjon og brukerne og deres mulighet til å innta kunnskap som kan hjelpe med å forme egne meninger og forståelse rundt vårt samfunn og kultur.

¹⁴ NOU (2019:9) Fra kalveskinn til datasjø - Ny lov om samfunnsdokumentasjon og arkiver. Oslo: Kultur- og likestillingsdepartementet

¹⁵ Lov 20.juli.2018 om arkiv [arkivlova], §1, <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-12-04-126>

¹⁶ Meld St. 8 (2018-2019), kapittel 11.1.

Formidling, tilgjengelighet og medvirkning

Før 1980 foreslås det at arkivarer flest ikke hadde ordentlig oversikt over hvem som faktisk brukte arkivene, og derav ikke kunne imøtekomme deres behov på en effektiv måte. Det var ikke før etter 1980 at man begynte å ha brukerundersøkelser for å korrekt kartlegge brukere av arkivene og kunne tilrettelegge deretter¹⁷.

Formålet med å ta vare på arkivert dokumentasjon er jo for at det skal gjøres tilgjengelig for bruk for både enkeltpersoner, bedrifter, studenter, forskere osv i henhold til nåværende arkivlov og offentlighetsloven¹⁸. Stortingsmelding 24 fra 2008¹⁹ påpeker at arkivene forvalter samlinger av materialet som folk søker etter for å bedre kunne forstå seg selv bedre, og et samfunn som er i stadig endring.

God formidling av arkivene er viktig hvis man ønsker økt tilgang til slik at flest mulig kan ha glede og nytte av det, og det er da arkivinstitusjonene sin oppgave å forsikre seg om at arkivet er tilgjengelig og brukbart for alle. Det å ha arkivert materialet kun tilgjengelig er ikke nok, det burde også være mulig for folk å finne dokumentasjon på egenhånd, via for eksempel en nettside eller datamaskiner i arkivlokalet. Det krever da at programmer og nettsider er utviklet på en slik måte at formidlingen av arkivet er mulig på enklest mulig måte²⁰. En arkivar er også forventet til å ikke bare vite hva som er i arkivet, men også hvordan dokumentasjon kan hentes ut til brukeren²¹, og hva brukeren skal kunne ha tilgang til med tanke på dokumentasjon med for eksempel taushetsplikt eller sensitiv informasjon²².

I høringsnotatet²³ etter høringen av NOU 2019:9 skrives det at arkivene har et ansvar rundt tilgjengeliggjøring av arkivet, og må legge tilrette for dette, og det blir her foreslått et lovfeste for at Nasjonalarkivet og kommune- og fylkeskommunale arkivdepot skal tilrettelegge slik at avleverte arkiver skal være tilgjengelig for bruk. Tilgjengelighet er noe som går igjen når man ser på arkiv og deres digitaliseringsprosesser. Å digitalisere et arkiv vil også gjøre et arkiv mer tilgjengelig, men kun hvis det blir utviklet brukbare nettsider og søkemuligheter i det digitale arkivet. Tilgjengelighet blir definert som noe som “uten særlig vanskelighet kan

¹⁷ McNeil & Eastwood, *Currents of archival thinking* (California: Libraries Unlimited Inc. (2017), s. 196.

¹⁸ Meld. St. 7. *Arkiv*. Kap. 2.6 Tilgjenge og formidling

¹⁹ St. Meld.24. *Nasjonal strategi for digital bevaring og formidling av kulturarv*, s. 8

²⁰ Bækken, ABM-skrift #54: *Tilgjengelighet til arkivmaterialet*, s. 36

²¹ McNeil & Eastwood, *Currents of archival thinking* (California: Libraries Unlimited Inc. (2017), s. 195

²² Meld. St. 7. *Arkiv*. Kap. 2.6 Tilgjenge og formidling

²³ Kultur og likestillingsdepartementet (2021). *Høyring - Forslag til ny arkivlov*.

oppfatte, tilegne seg”²⁴. Kort sagt, er noe tilgjengelig så burde det være enkelt å finne frem til. Det er ikke inneforstått at alle som kommer til et arkiv, eller oppsøker en arkivportal på nett vet hva de leter etter. De har kanskje en generell idé om hva de trenger, men det er ikke alltid de har noe konkret. Problemet med arkiver, før man kunne gjøre et kjapt google-søk, var at arkivene ikke var like tilgjengelige som de er i dag, og det å føle at man måtte på forhånd vite akkurat hva man var ute etter, hvor det var å finne og hvordan det skulle tolkes. Her kommer tilgjengeliggjøringen av arkivene inn. For å få mulighet til å forstå egen kultur og samfunn må arkivet, som er en viktig del av det kollektive samfunnsminne, være tilgjengelig og digitaliseringen er et viktig steg for å oppnå denne tilgjengeligheten. Ifølge høringsnotatet fra NOU 2019:9²⁵ så menes det at tilgjengeliggjøring kan gjøres bedre på forskjellige måter, blant annet bedre digitale plattformer eller ved å kartlegge hva brukerne selv mener vil hjelpe tilgjengeliggjøringen via for eksempel spørreundersøkelser rettet mot brukerne.

Mye av tilretteleggingsprosessen i dag i de digitale arkivene vil være forarbeidet før det gjøres tilgjengelig digitalt. I stedet for en arkivar ved en skranke vil brukeren finne et søkefelt hvor man kan ha forskjellige input, enten hele setninger eller kun søkeord, for å finne det brukeren måtte ønske. Arkivaren må utarbeide systemer som er lett for brukeren å forstå og bruke, og derfor er det nå attraktivt med hybride utdanninger som gir både arkivkunnskap og kunnskap innenfor utvikling i for eksempel databaser og enkel koding.

Dagens digitale teknologi gir eventuelle brukere av arkivene både oversikt og tilgang til dokumentasjon de kanskje ikke visste at eksisterte før det ble digitalisert og tilgjengeliggjort på for eksempel arkivverkets digitalarkiv, som er med på å presentere arkivmaterialet i et digitalt format som skal være enkelt å bruke og finne frem i²⁶. Ifølge NOU 2019:9²⁷ har antall forespørsler angående innsyn i slektsforskning gått ned da på grunn av digitale arkiver som arkivportalen og digitalarkivet som har denne informasjonen åpent og lett tilgjengelig for bruker å finne på egen hånd.

²⁴ Kulturrådet (2008), ABM-skrift #50 *På nett? Tilgjengelighet og web i abm-sektoren*, s. 7

²⁵ Kultur og likestillingsdepartementet (2021). *Høyring - Forslag til ny arkivlov*, s. 27

²⁶ Digitalarkivet, *Om Digitalarkivet*.

²⁷ NOU (2019:9) *Fra kalveskinn til datasjø - Ny lov om samfunnsdokumentasjon og arkiver*. Oslo: Kultur- og likestillingsdepartementet

Hvorfor er medvirkning viktig for arkivet?

Medvirkning er, ifølge Brekke og Rosjø i “*Skal alle med? Arkiv, inkludering og medverknad*” et menneskelig behov, og er av sentrale styresmakter definert som en menneskerett, hvor man trenger en følelse av selvrespekt, egenverdi og følelsen at man hører til. Medvirkning er altså en viktig del av demokratiet og kulturarven²⁸. I en arkivfaglig sammenheng vil medvirkning bety at brukerne av arkivet er mer deltakende og aktive og har mulighet til å bruke det arkivet har å tilby til å øke sin egen kunnskap. Arkiver har i dag en unik posisjon i dagens samfunn og er en viktig rolle for medborgernes økte kompetanse og kulturell kunnskap. Medvirkning er en prosess som vil bidra til å gjøre arkivet om til en aktiv samfunnsinstitusjon, og ikke bare en passiv lagringsplass for dokumentasjon. Arkivarene ser nå mer på folket som samfunnsmedlemmer på lik linje som selv, og ikke kun som klienter eller brukere, og de føler mer enn noen gang at de knytter sammen lokalsamfunnet og arkivet²⁹.

Arkivene våre er viktige samfunns- og kulturaktører som igjen har en viktig rolle med å gi tilgang til kunnskap. Medvirkning i forhold til arkiv er viktig for å skape en dialog, gi innsikt og bygge broer mellom enkeltmenneske, kultur, samfunn og staten. Mange av stortingsmeldingene som er knyttet opp mot kultur de siste årene har et ønske om at arkivene skal være mer åpne, tilgjengelige og at de skal være med på å skape møtesteder for ulike grupper som igjen skaper økt kunnskap og er med på å styrke demokratiet og vår ytringsfrihet³⁰. Det en arkivar kan gjøre her for å fremme arkivet som en sosial plattform og ikke bare en stengt institusjon er å ha arrangementer og små “utstillinger” som kanskje kan vise frem noe av det arkivet har å tilby, for å hjelpe å fremme arkivets og dets innhold ved invitere til medvirkning og øke tilgjengeligheten av arkivet.

Community archives

Community archive har for øyeblikket ingen god oversettelse til norsk, og er et begrep som tar for seg forskjellige typer arkiver. *Community* blir direkte oversatt til *samfunn* på norsk, men dette fungerer ikke helt når man skal prøve å forklare hva et *community archive* faktisk

²⁸ Brekke & Rosjø (2016), #arkivdag: *Skal alle med? Arkiv, inkludering og medverknad*, s.134.

²⁹ Brekke & Rosjø (2016), #arkivdag: *Skal alle med? Arkiv, inkludering og medverknad*, s.144

³⁰ Brekke & Rosjø (2016), #arkivdag: *Skal alle med? Arkiv, inkludering og medverknad*, s.132

er. Så i denne teksten vil jeg bruke det engelske begrepet “community archive” når det snakkes om disse typer arkiv.

Andrew Flinn skriver i *Community Histories, Community Archives: Some Opportunities and Challenges at community* at “community”, eller samfunn på norsk, i denne sammenhengen kan beskrives som “[...] a community as a group who define themselves on the basis of locality, culture, faith, background, or other shared identity or interest.”³¹. Et “community” mener Flinn ikke kun behøver å være en fysisk lokasjon som for eksempel et samfunn i en by eller tettsted, men det kan være et virtuelt samfunn hvor folk møtes eller et samfunn knyttet sammen via etnisitet, seksualitet eller interesser.

“Community archives” kan være med på å beskrive blant annet lokale historiske museer, etnokulturelle samlinger og religiøse og spirituelle arkiver³². Et slikt arkiv blir opprettet ut ifra et ønske om å samle og ta vare på sin kulturarv, og disse arkivene dukker opp både som papirarkiver og som digitale. Men hva med arkivarene og deres rolle i *community archives*? Ifølge en artikkel på nettsiden til Arizona State University³³ kan alle bli en *community archivist* ved å samle inn dokumenter og objekter som hører til et samfunn du bryr deg om. Har du altså nok driv og engasjement så kan du bli en “arkivar”. Slik artikkelen fremstiller det så er en arkivar innenfor et *community archive* ikke alltid bare en person, men flere personer som forvalter og/eller samler inn dokumentasjon.

Deltakerarkiv

Deltakerarkiv som konsept blir gjerne brukt i sammenheng med arkivbeskrivelser, forbedring av metadata og transkripsjon av lyddata, og viser at i et deltakerarkiv vil brukerne være involvert i ikke bare sluttproduktet i arkivet men de vil være en del av hele prosessen³⁴.

Kate Theimer skriver i sin artikkel i #arkividag om dette med å bygge deltakende arkiver slik at det ikke kun er en håndfull med folk som vil ha tilgang til arkivene, men folk flest. “*If it’s not online, it doesn’t exist*”³⁵. Dette sitatet Theimer får frem er nevnt med en klype salt og

³¹ Flinn (2017), *Community Histories, Community Archives: Some Opportunities and Challenges at community*, s.152.

³² McNeil & Eastwood, *Currents of archival thinking* (California: Libraries Unlimited Inc. (2017)), s. 351

³³ ASU Library, *What is a community archivist?*. (Arizona State University. (2021)).

³⁴ Jensen & Rosjø, *#arkividag: Introduction: Archives and Outreach in the Nordic Countries. History, Status, and the Road Ahead*, s. 16.

³⁵ Theimer, *#arkividag: Building Participatory Archives*, s. 38.

humor, og rettes mest mot akademikere, men som jeg ser det så kan dette sitatet lett bli knyttet til tilgangen av arkiver. Bor du flere timer unna et arkiv og de ikke har en nettportal tilgjengelig for brukere så “eksisterer” ikke dokumentasjonen, og folk flest vil da snu og se etter noe annet eller finne det et annet sted om mulig. Dette er et “problem” med det meste nå til dags, finner du det ikke på på nett så finnes det ikke for det ikke er tilgjengelig for deg. Det meste er på nett og da må arkiv og deres arkivarer også følge etter. Theimer skriver videre om saken at det krevde mye av brukeren for å finne informasjonen den ønsket å finne når det kun var fysiske arkiver tilgjengelig, men med digitale arkiver åpnes det nye mulighet til nye og flere brukere til å finne frem til ønsket informasjon uten å måtte bruke mye tid og ressurser på dette. Selvfølgelig så må man ikke finne et digitalt arkiv som f.eks et nasjonalarkiv for å finne det man ønsker, et raskt google-søk vil fungere for folk flest, men her er det snakk om de som ønsker mer spisset eller “spesiell” informasjon som kun kan finnes hos en arkivinstitusjon.

Theimer mener arkivene burde bli mer deltakende, og aktivt være med på å øke kunnskapen om informasjonen de har arkivert og gjort tilgjengelig. Theimer kommer med eksempler som konkurranser og forskjellige måter å fortelle historier på³⁶. Må arkivene kanskje se mot museene, som eksisterer som deltakende og til tider interaktive institusjoner, å lære av dem?

Arkivene kommer kanskje aldri til å holde utstillinger slik museene gjør, da all arkivert informasjon hele tiden skal være tilgjengelig og ikke bare utvalgte deler av det slik museer opererer, men det å gjøre et mer bevisst valg å putte arkivene ut blant folket slik at de vet at de eksisterer er en god idé. Disse endringene kan dog ikke skje uten at arkivarene selv gjør en endring i hvordan de jobber og må endre sitt eget syn på hva arkiv er og hvordan de formidler dette til brukerne av arkivet.

Crowdsourcing

“*Crowdsourcing*”, et begrep jeg i skrivende stund ikke klarer å finne et godt norskt begrep for, blir definert som en måte å skaffe nødvendig informasjon, idé eller innhold ved å be om hjelp eller bidrag fra en gruppe mennesker, da spesielt fra forskjellige nettsamfunn³⁷. Denne måten å innhente informasjon på kan hjelpe arkivet å identifisere bilder, dokumenter og gi beskrivende informasjon som kan hjelpe med kontekst av materialet³⁸. Å “crowdsource” etter

³⁶ Theimer, #arkivdag: *Building Participatory Archives*, s. 45-46

³⁷ Merriam-Webster, *crowdsourcing*.

³⁸ Library News, *The power of crowdsourcing in libraries and archives*.

informasjon på dokumentasjon vil være nyttig når det mangler metadata, da det vil være vanskelig for en arkivar alene å finne ut sted, tid og eventuelt hvor det kommer fra eller hvor et bilde ble tatt.

Audunson et al³⁹ siterer Eveleigh (2014) i sin bok om arkiv, demokrati og det digitale samfunnet, hvor Eveleigh peker ut et mulig problem med “crowdsourcing”, det om man kan være sikre på at de som gir informasjon angående dokumentasjonen har rett eller om de gir feil informasjon. Arkivarens rolle kan da enten endres på ved at de er med på å kvalitetssikre informasjonen før det puttes sammen med dokumentasjonen som skal arkiveres, eller så kan man opprette en ny rolle i arkivet der noen jobber spesifikt med deltakerarkiv.

Ett nylig eksempel på hvor “crowdsourcing” har blitt brukt til å samle arkivverdig dokumentasjon var under *#blacklivesmatter* bevegelsen. Der ble det brukt et open source program, en digital plattform opprettet i samarbeid med organisasjoner og arkiver hvor folk i samfunnet kunne dele sin dokumentasjon sammen med historien som hørte med⁴⁰. Denne måten å samle inn dokumentasjon på kan bli viktig for fortiden da det er en sjanse for at det blir mindre tap i informasjon angående temaet, men man må også ha i bakhodet at, i dette tilfellet, bilder og video kan bli tatt ut av kontekst og tilhørende beskrivelser kan inneholde uriktig informasjon, så det er noe enten arkivar eller den som jobber med “crowdsourced” materialet må ta i betraktning når det skal opprettes metadata til dokumentasjonen.

³⁹ Audunson et al, *Libraries, Archives and Museums as Democratic Spaces in a Digital Age*.

⁴⁰ Dun, *Crowdsource your archives: 3 examples of community-based approaches* (The Commons Social Change Library (2019)).

Arkivaren før og nå

En arkivar er, som definert i Store Norske Leksikon⁴¹, “...en fagperson som arbeider med danning av aktive arkiver i offentlige eller private virksomheter og organisasjoner...”, og videre definert av Haugnes som “...en buffer mellom informasjonen bedriften råder over, og hvilke tilgjengelighet andre brukere skal ha til den informasjonen”.⁴²

Spør du folk flest i dag vil de kanskje mene at en arkivar er en gammel litt støvete kar som sitter i en mørk kjeller og passer på og arkiverer fysiske dokumenter. Slik er det som regel ikke lenger, da arkivene har blitt modernisert over tid og digitaliseringen av de offentlige arkivene har vært i full gang i flere år. I #Arkividay⁴³ skriver Zipsane om arkivet som en sosial aktør for demokratiet, og at arkivarens rolle har blitt forskjøvet fra sin passive posisjon til en mer aktiv dokumentarist, formidler og forvalter av nasjonens kulturarv.

En arkivars primærrolle innebærer blant annet det å samle inn og bevare dokumentasjon som er viktig for bedriften som lager det, gjøre dokumentasjonen tilgjengelig for ikke bare bedriften men for folket, og til slutt langtidslagre denne dokumentasjonen og beskytte eventuell sensitiv informasjon for innsyn og kassasjon⁴⁴. Haugnes poengterer derimot at en arkivar i dag ikke nødvendigvis er den som arkiverer dokumentasjonen, men at de heller er med på å hjelpe andre ved å legge til rette for dokumentasjonsfangst, oppretting og opplæring av andre ansatte i systemer slik at de selv kan være med på å dytte dokumentasjonen i riktig retning. En arkivar vil da bruke mer tid på kvalitetssikring av det andre sender til arkivering enn å faktisk arkivere⁴⁵.

Arkivenes fire paradigmer

Terry Cook, en professor og arkivar, hadde stor interesse for arkiv og arkivets rolle i samfunnet, og han mente at arkiv handler om makt. Arkivene har makt over samfunnets hukommelse, og han mente at arkivarene måtte våkne opp og se behovet for endring innad i arkivene og derav endre arkivarens rolle. Arkivene i dag er under stort press fra flere kanter,

⁴¹ Sundqvist, *arkivar*, Store Norske Leksikon. 22.04.22. <https://snl.no/arkivar>

⁴² Haugnes, *Arkivarens rolle*, s. 149

⁴³ Zipsane, #arkividay, “Arkivet som samhällsaktör för demokrati, social rättvisa och andra Nyttor”, s. 23.

⁴⁴ Haugnes, *Arkivarens rolle*, s. 147

⁴⁵ Haugnes, *Arkivarens rolle*, s. 150

da særlig sosialt og informasjonsteknologisk, og ut i fra disse tankene kom han ut med en artikkel kalt “*Evidence, Memory, Identity and Community. Four shifting Archival Paradigms*”. Denne artikkelen skriver han om de fire paradigmenes arkivenes rammeverk har vært igjennom i forskjellige tidsperioder.

Evidence (tidlig 1900-tallet): Det første paradigmet hvor arkivaren var en passiv vokter av informasjon og lite eller ingen av den arkiverte informasjonen ble gjort tilgjengelig for folk flest å bruke.

Memory (circa 1930-1970): Arkivaren får nå en litt mer aktiv rolle ved at det nå måtte tas aktive valg med tanke på hva som skulle arkiveres og hva som skulle kasseres da det ble en stor økning i dokumentasjon som ble produsert av både bedrifter og staten.

Identity (Slutten av 1900-tallet): Nå har arkivaren endelig blitt en utvalgt ekspert i sitt felt og er en bevisst og aktiv formidler av samfunnets arkiv og tjenester.

Community (det 21. århundre, nåtid): Formidling av arkivene er i full gang og demokratisering og deltakelsen i forhold til arkivene øker⁴⁶.

Alle fire paradigmer som Cook har sett på og analysert har vært med på å forme arkivet som vi kjenner det i dag, og den viser et skift fra bevis, videre til hukommelse og endt opp ved å fokusere på identitet og samfunn⁴⁷. Det å være en arkivar gikk fra å være en passiv vokter av dokumentasjon til å utvikle seg gjennom tidene og ende opp som en formidler av samfunnets hukommelse og har i dag en mer aktiv rolle ikke bare i arkivet men i samfunnet og dets kulturarv.

Arkivene i dag er ikke kun et sted hvor dokumentasjon skal bli lagret, men det er også en viktig kulturinstitusjon hvor folk skal kunne tilegne seg kunnskap om samfunnet⁴⁸. Den digitale utredningen av arkivene har flyttet arkivene fra fysiske rom og papirer til det digitale rommet og skyene, og det er nå viktig å ha ansatte som kun jobber med arkivene for å sikre kvalitet og proveniens i forhold til dokumentasjonen som nå blir både lagret og formidlet digitalt.⁴⁹

⁴⁶ Zipsane, #arkividag, *Arkivet som samhällsaktör för demokrati, social rättvisa och andra Nyttor*, S. 23-26.

⁴⁷ Jensen & Rosjø, #arkividag: *Introduction: Archives and Outreach in the Nordic Countries. History, Status, and the Road Ahead*, s. 14

⁴⁸ Meld St. 8 (2018-2019), s. 79

⁴⁹ Haugnes, *Arkivarens rolle*, s. 137.

Arkivarens nye rolle i det digitale arkivet

Et digitalt arkiv vil for brukeren virke “arkivarløst”, det vil si at det er ingen arkivar tilgjengelig for brukeren i tilfelle man trenger hjelp til å finne frem i arkivet. Trenger man en arkivar fysisk tilstede for at man skal kunne bruke arkivet, eller går det helt fint å ha “arkivarløse” arkiver via brukervennlige nettportaler?

Forskjellen mellom et papirarkiv og et digitalt arkiv er ganske stort, men selv de digitale arkivene krever “gammeldags” arkivkompetanse. Dokumentasjon som er arkivert i et papirarkiv vil være mulig å tolke av arkivaren selv, uten noe hjelp av verktøy, men noe som er arkivert digitalt vil kreve en eller annen form for digitalt verktøy for å åpne og lese materialet, som da vil kreve at arkivaren har blitt opplært til å bruke disse verktøyene for å kunne utføre sitt arbeid korrekt og effektivt. Denne digitale kompetansen må også bli holdt ved like da programvare som skal gjøre arkivert materiale lesbart for både arkivar og bruker blir utdatert og erstattet med noe nyere.

Haugen poengterer i sin artikkel *Trenger vi arkivkompetanse i den digitale verden* at en arkivar må fortsette å ha den “gamle” arkivkompetansen som innebærer blant annet avgrensning, kassasjon, avlevering og tilgangsstreksjoner, men det må tilpasses et digitalt medium⁵⁰. I bunn og grunn så er arkivtjenester en serviceinstitusjon som alltid vil trenge arkivarer som skal hjelpe til med å formidle og tilgjengeliggjøre arkivet for både ansatte i bedriften arkivet høre til eller for forskere og enkeltpersoner som har interesse i å få innsyn i arkivert materiale⁵¹.

I Yulex 2010 *Den menneskelige faktor i elektronisk forvaltning* skriver Schartum om den stigende bruken av IKT innenfor elektronisk forvaltning i de nordiske landene. Elektroniske forvaltning blir mer og mer automatisert og bygges på at borgerne skal kunne betjene seg selv uten at en arkivar skal behøve å være der til å hjelpe⁵². Dette vil da i praksis si at hvis man skal kunne betjene seg selv i et digitalt arkiv så må arkivet være brukervennlig nok slik at brukerne kan ta det i bruk uten å trenge veiledning for å finne frem til dokumentasjonen de ønsker å finne frem ved hjelp av verktøyene nettportalen har å tilby. Det er da også en forventning at det fra arkivet sin side er utviklet brukervennlige nettportaler slik at brukerne selv finner ut hvordan de skal finne frem i de digitale arkivene de måtte ønske å

⁵⁰ Haugen, *Arkivarrollen i endring Forskning innen arkivfeltet*, s. 51

⁵¹ Haugnes, *Arkivarens rolle*, s. 152

⁵² Schartum, *Den menneskelige faktor i elektronisk forvaltning*, (Yulex 2010), s. 116

bruke. Arkivarens rolle vil her være for det meste bak kulissene og deres jobb vil blant annet være å gjøre dokumentasjonen så søkbar og tilgjengelig som mulig slik at “selvbetjeningen” vil være mulig.

Artikkelen avsluttes med en refleksjon over i hvor stor grad man burde automatisere den elektroniske forvaltningen, og hvordan dette burde gjøres på en god måte slik at både brukere og den som forvalter systemet blir fornøyde. Automatisering, eller hvertfall delvis automatisering av elektronisk forvaltning, da særlig arkivene, vil nok være bra med tanke på at det blir mer tilgjengelig å bruke for de fleste så lenge det er implementert på en god måte.

Haugnes skriver i *Arkivarens rolle* om fortidens arkivarer som ble mistenksomme hvis noen ville inn i arkivet for å finne dokumentasjon, men at i dag er det mer motsatt der man synes det er rart hvis noen *ikke* vil inn i arkivet for å hente ut informasjon. Arkivaren har gått fra å være passive til å måtte være mer frempå og “serviceinnstilt” da flere ønsker tilgang til arkivene. Ønsker arkivarene at deres “nye” rolle skal oppfattes som en mer aktiv og engasjert rolle så må dette formidles ut til folket som ønsker å bruke arkivene. Haugnes poengterer at arkivarene er avhengig av at andre vet om arkivet og at det er tilgjengelig til bruk, og vet fysiske arkiver at det er ansatte der som kjenner arkivsystemene og kan være til hjelp om noen trenger det⁵³. Som Bergkvist og Hovdhaugen skriver, for at arkivarene skal få kontakt med nye brukere så må arkivarene ut av arkivet⁵⁴. Som arkivar er du et mellomledd mellom selve arkivet og eventuelle brukere som søker etter dokumentasjon, og da må man gjøre arkivet kjent for at flere kan, og vil, bruke det.

Endringer i arkivarens rolle innebærer blant annet å lære å kjenne nye kontinuerlig utviklende arkivsystemer, lære hvordan proveniensprinsippet kan tilegnes digital dokumentasjon på en slik måte at man fortsatt kan stole på det som blir arkivert, slik at man i fremtiden kan ha tillit til at dokumentasjonen som har blitt arkivert ikke blir sett på som inautentisk⁵⁵. Proveniens er noe alle arkivarer må forholde seg til på en eller annen måte. Proveniens som begrep knytter sammen arkivdokumenter, arkiver og arkivskaper og er sett på som “hjørnesteinen” i arkivvitenskap⁵⁶. Terry Cook skriver i sin artikkel om proveniens i en digital tid at han mener vi må se på proveniens, som er forståelsen av kontekst, i et annet lys enn det vi har gjort

⁵³ Haugnes, *Arkivarens rolle*, s. 141

⁵⁴ Bergkvist & Hovdhaugen, #arkivdag: Medvirkning som merverdi: *Om Oslo byarkivs samarbeid med fattighuset* s. 152

⁵⁵ Cook, *Proveniens i den digitale tida: Gammel bær eller fremtidshåp for arkivarprofesjonen* s. 7

⁵⁶ Cook, *Proveniens i den digitale tida: Gammel bær eller fremtidshåp for arkivarprofesjonen*, s. 1

tidligere. Han mener at proveniensprinsippet, slik man har sett på det tidligere, hindrer arkivarene fra å beskrive og oppfatte arkivene på andre måter, og at arkivarene heller prøver å “påtvinge” det opprinnelige proveniensprinsippet på det moderne arkivet.

En arkivar i de digitale arkiver vil ikke bare støte på forskjellige digitale formater som brukes til arkivering av forskjellig dokumentasjon, men også endringer i disse. Et eksempel på dette finner man i riksarkivarens forskrift⁵⁷, hvor en liste over alle filformater til tekst som kan brukes i et arkivuttrekk. Denne listen ble oppdatert nå i 2022 og har lagt til JSON som et filformat som nå er lov å bruke. Dette vil da medføre at arkivarer nå har enda et filformat de må forholde seg til og forstå. Det er et lite men godt eksempel på at en arkivar i dag må fortsette å lære og holde seg oppdatert på den digitale utviklingen.

Mange må også lære seg “kundeservice” siden deler av arkivene blir mer og mer tilgjengelig og åpent for befolkningen og de fleste arkivene fortsatt har lesesaler tilgjengelig⁵⁸. Ser man på alt det som kreves av en arkivar i dag så ser man at kravet til kompetanse øker via utdanninger med bachelor eller master, og kursing i forskjellige programmer. Denne kompetansen må også vedlikeholdes og økes ved behov da det kommer nye programmer og metoder å arkivere på. Så en som jobber med arkiv i dag må opprettholde og utvide sin digitale kunnskap for å bedre kunne bruke og formidle et moderne arkiv, samtidig som man selvfølgelig må holde seg oppdatert på dagens gjeldende lovverk som gjelder arkiv og dokumentasjon⁵⁹.

Jensen, Forsmark og Östergren skriver at når arkivene blir mer og mer tilgjengelig digitalt, og derav mer brukt, så blir behovet for arkivarene større⁶⁰. Økt tilgang til arkivene gjør i følge Jensen et al at det er flere brukere som også ønsker tilgang til analogt materiale som de eventuelt ikke kan finne via nettportalen til arkivet. Arkivet som det er snakk om i denne artikkelen, Landsarkivet i Visby i Sverige, blir kontaktet via telefon, sosiale medier, e-post og blir besøkt på fysisk lokasjon og spurt varierende spørsmål angående dokumentasjon brukeren ønsker mer informasjon om, eller hvis de trenger hjelp til å tolke forskjellig dokumentasjon som de selv ikke klarer å få orden på. Jensen et al kommer her frem til at økt digitalisering av arkivene krever også økt formidling av både analogt og digitalt materialet,

⁵⁷ Forskrift om utfyllende tekniske og arkivfaglige bestemmelser om behandling av offentlige arkiver (riksarkivarens forskrift), § 5-12, <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-12-19-2286>

⁵⁸ Haugnes, *Arkivarens rolle*, s. 143

⁵⁹ Haugnes, *Arkivarens rolle*, s. 146

⁶⁰ Jensen et al, *#arkivdag: Arkivbygningen og læsesalens rolle i en digital verden. Tre skandinaviske eksempler*, s. 69

og de kan vise til at dette får flere folk til å oppsøke arkivet da Landsarkivet hadde rundt 6000 besøkende i 2013, en fordobling av året før da de ikke hadde puttet like mye midler inn i formidling og tilgjengeliggjøring av arkivet.

I et studie utført av Maria Kallberg i starten av 2010 ble undersøkt ved bruk av spørsmål rundt arkivarens rolle i den digitale alderen. Kallberg mener at arkivarene må være mer frempå og proaktive når det kommer til dokumentfangst, slik at viktig dokumentasjon ikke går tapt, og at kontekst rundt dokumentenes opphav er svært viktig⁶¹.

Det kommer frem under intervjuene at de fleste arkivarene, uansett utdanning eller erfaring, er enige i at en revisjon av de digitale arkivene, da særlig langtidsbevaring, er viktig men åtte av ni arkivarer også hadde lite ressurser og/eller ferdigheter nødvendig for å foreta revisjonen. Problemet som dukker opp her er helt klart et ferdighetsproblem koblet sammen med for få ansatte innenfor arkivarbeidet, dagens digitale arkiver krever ikke bare arkivkunnskap men også IT-kunnskap for å kunne forstå helheten av arkivet.

I et spørsmål rettet mot ferdigheter rettet mot den fremtidige arkivaren og dens rolle var de fleste enige om at de ønsket utvidet kunnskap rettet mot det digitale og kontinuerlig utvikle sine ferdigheter sammen med de digitale systemene. Overgangen fra papir- til digitale arkiver har endret arkivyrket til å måtte være mer aktivt og deltakende i ikke bare selve arkiveringen men også tilgjengeliggjøringen av arkivene.

Noe alle var enige om var at arkivarer var definitivt nødvendig også i fremtiden så lenge arkivarene utvikler seg sammen med utviklingen av samfunnet og det digitale arkivet. Noen mente også at arkivaryrket ville dele seg i to, en tradisjonell del og en IT-del, men ser man på arkivene i dag så er for det meste alle arkivene “hybrid-arkiver”, altså papir- og digitalarkiv, så det å dele yrket inn i to deler vil nok ikke fungere på lang sikt da de tradisjonelle papirarkivene er på vei ut.

Det Kallberg konkludere med er at arkivarene ikke bare må sitte å vente til de får flere ressurser. Kunnskapen som arkivene holder trenger å bli tatt vare på og utforsket ifølge Kallberg, og arkivarene trenger da nyere verktøy og metoder som er tilpasset den nyere måten å drive et digitalt arkiv på. Hun ser også en tydelig tråd mellom hva arkivarene prioriterer som viktig og ressursene de har tilgjengelig. Har ikke arkivarene ressurser eller kunnskap nok til å gjøre noe så blir det selvfølgelig ikke gjort av dem, og blir enten “glemt” eller skjøvet

⁶¹ Kallberg, *Archivists 2.0*, s. 98

bort til noen andre, for eksempel IKT-ansatte, som da ikke har den arkivfaglige kompetansen arkivarene har til å løse problemet på en effektiv eller korrekt måte. Det å være arkivar berører ikke bare fysiske papirer og dokumentasjon lenger. Det å være arkivar har et mye bredere spektrum nå i dag og det krever da at man har mulighet til å utvide sin eksisterende kompetanse innen arkiv til å innebære den digitale kompetansen som er nødvendig. Kallberg påpeker at man må passe på at arkivarene ikke blir “overkjørt” og dyttet til side på grunn av manglende kompetanse.

Det er åpenlyst et behov for tverrfaglige arkivarer som henger med i den teknologiske verden og som vet hvordan man kan implementere det teknologiske sammen med den “gammeldagse” måten å holde arkiv⁶². Arkivene våre forvalter store deler av felles kulturarv, vår historie, og i forhold til museer som kun gir tilgang til det museet selv ønsker å vise frem har arkivene alt, og det å ha dette tilgjengelig for folket vil da være viktig.

⁶² Kallberg, *Archivist 2.0*, s. 111-112

Avslutning

Så hva er egentlig arkivarens rolle i dagens arkiv, og må arkivarene utvikle seg i takt med moderniseringen av arkivene, eller burde de holde fast på sine gamle metoder?

Den tradisjonelle arkivaren man kanskje tenker på når man hører ordet “arkivar”, den som sitter nede i en mørk støvete kjeller helt alene, er nok litt gammeldags og dagens arkivarer trenger å komme den nye tiden i møte med et åpent sinn.

Det er ønskelig, slik Haugen⁶³ skriver det, at arkivarer som tidligere har sett på digitaliseringen som noe som hører til IT-avdelingen også engasjerer seg i det digitale og utviklingen av de digitale arkivene da man som arkivar allerede sitter på mye relevant kompetanse som kan flettes inn sammen med litt IT-kompetanse slik at arbeidet ikke bare blir enklere for arkivaren men også kan forbedre arkivene ved at arkivaren, som vet hvordan arkiv fungerer, også er med på den digitale prosessen og de digitale løsningene.

I Meld.st.7 fra 2012-2013⁶⁴ sies det at mer enn 95 prosent av den norske befolkning har tilgang til internett. Nesten alle i Norge vil ha mulighet til å benytte seg av et digitalt arkiv for å få ut informasjon. Digitale arkiver og deres nettportaler er veldig viktige, men det trengs fortsatt fysiske lokasjoner for de resterende 5 prosentene som *ikke* har tilgang til internett hjemme. Så ja, digitale arkiver burde nok i høyeste grad prioriteres, men man må ikke glemme de få som ikke har tilgang til arkivmaterialet hjemmefra, eller de som rett og slett ikke er teknisk anlagt nok til å kunne bruke et digitalt arkiv på egenhånd.

Min konklusjon vil være at ja, arkivarene trengs fortsatt i høyeste grad, men de må holde tritt med digitaliseringens utvikling og modernisering av dagens arkiv og utvikle sine arbeidsmetoder etter behov da arkiv fortsatt er en viktig del av demokratiet og nasjonens åpenhet mot sine borgere.

⁶³ Haugen, *Trenger vi arkivkompetanse i den digitale verden?*, s. 64

⁶⁴ Meld. St. 7. *Arkiv. Kap. 2.6.4 Digitalisering og nettbaserte tenester*

Referanseliste

Arkivverket. (2020). *Ord og begreper*. Tilgjengelig fra:

<https://www.arkivverket.no/forvaltning-og-utvikling/ord-og-begreper#!#block-body-0>

Audunson, R, et al. (2020) *Libraries, Archives and Museums as Democratic Spaces in a Digital Age*. Leipzig: De Greyter. Tilgjengelig fra:

<https://library.oapen.org/handle/20.500.12657/46691>

Ask, K. og Søraa, R.A. (2021). *Digitalisering. Samfunnsendring, brukerperspektiv og kritisk tenkning*. Bergen: Vigmostad & Bjerke AS.

ASU Library. (2021). *What is a community archivist?* Arizona State University. Tilgjengelig fra:

<https://lib.asu.edu/news/what-community-archivist#:~:text=So%2C%20a%20community%20archivist%20is.showing%20collection%20of%20family%20photographs>

Bækken, I. (2003). ABM-skrift #54. *Tilgjengelighet til arkivmaterialet*. Tilgjengelig fra:

<https://www.kulturradet.no/vis-publikasjon/-/publikasjon-se-pa-ta-pa-hore-pa>

Bergkvist, J & Hovdhaugen, U. (2016). #Arkividag: relevans, medvirkning, dialog:

Medvirkning som merverdig. Om Oslo byarkivs samarbeid med fattighuset. (red).

Oslo: ABM-media. Tilgjengelig fra:

<https://skriftserien.oslomet.no/index.php/skriftserien/article/view/730>

Brekke, Å. A & Rosjø, E. (2016). #Arkividag: relevans, medvirkning, dialog: *Skal alle med?*

Arkiv, inkludering og medverknad. (red). Oslo: ABM-media. Tilgjengelig fra:

<https://skriftserien.oslomet.no/index.php/skriftserien/article/view/730>

Busch, P. A. (2021). *Digitalisering*. Tilgjengelig fra: <https://snl.no/digitalisering>

(Hentet 29.04.2022)

- Cook, T. (2011). *Proveniens i den digitale tida: Gammel bør eller framtidshåp for arkivarprofesjonen?*. Oslo: Tidsskriftet Arkiv. Tilgjengelig fra:
https://www.researchgate.net/publication/280821366_Proveniens_i_den_digitale_tida_Gammel_br_eller_framtidshp_for_arkivarprofesjonen
- CCSDS Secretariat. (2012). *Reference model for an open archival information system (OAIS). Recommended practice*. Tilgjengelig fra:
<https://public.ccsds.org/pubs/650x0m2.pdf>
- Digitalarkivet. *Om digitalarkivet*. Tilgjengelig fra:
<https://www.digitalarkivet.no/content/about-da>
- Dun, A. (2019). *Crowdsource your archives: 3 examples of community-based approaches*. The Commons Social Change Library. Tilgjengelig fra:
<https://commonslibrary.org/crowdsource-your-archives-3-examples-of-community-based-approaches/#:~:text=Crowdsourced%20archives%20from%20local%20communities,-Two%20examples%20of&text=As%20one%20participant%20said%20it,%2C%20audio%2C%20video%20and%20stories>
- Fonnes, I. (2010). *Arkivhåndboken for offentlig forvaltning*. Oslo: Kommuneforlaget AS
- Foss, P. K. (2016). *Riksrevisjonens undersøkelse av ressursutnyttelse og kvalitet i helsetjenesten etter innføringen av samhandlingsreformen Dokument 3:5 (2015–2016)*. Tilgjengelig fra:
<https://www.riksrevisjonen.no/globalassets/rapporter/no-2015-2016/samhandlingsreforamen.pdf>
- Flinn, A. (2017). *Community Histories, Community Archives: Some Opportunities and Challenges and community*. Tilgjengelig fra:
https://www.researchgate.net/publication/32895233_Community_Histories_Community_Archives_Some_Opportunities_and_Challenges1

Forskrift om utfyllende tekniske og arkivfaglige bestemmelser om behandling av offentlige arkiver (riksarkivarens forskrift). (2022). Tilgjengelig fra:

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-12-19-2286>

Haugnes, S. (2014) Dokumentasjonsforvaltning og arkiv i det 21. Århundre: *Arkivarens rolle*. Fagbokforlaget 2014.

Haugen, J. A. (2017). Norsk Arkivforum 23: *Trenger vi arkivkompetanse i den digitale verden?* (red). Oslo: Interface Media AS. Tilgjengelig fra:

<https://www.arkivarforeningen.no/wordpress/wp-content/uploads/2018/11/Norsk-Arkivforum-23-materie.pdf>

Jensen, B & Rosjø, E. (2016) #Arkivdag: relevans, medvirkning, dialog: *Introduction: Archives and Outreach in the Nordic Countries. History, Status, and the Road Ahead*. (red). Oslo: ABM-media. Tilgjengelig fra:

<https://skriftserien.oslomet.no/index.php/skriftserien/article/view/730>

Jensen, B., Forsmark, A. S., Östergren, M. L. (2016). #Arkivdag: relevand, medvirkning og dialog: *Arkivbygningen og læsesalens rolle i en digital verden. Tre skandinaviske eksempler*. (red) Oslo: ABM-media. Tilgjengelig fra:

<https://skriftserien.oslomet.no/index.php/skriftserien/article/view/730>

Kulturrådet. (2008). *På nett? Tilgjengelighet og web i abm-sektoren*. Oslo: 07 Gruppen AS. Tilgjengelig fra:

<https://www.kulturradet.no/vis-publikasjon/-/pa-nett-tilgjengelighet-og-web-i-abm-sektoren>

Kallberg, M. (2012). *Archivists 2.0: redefining the archivist's profession in the digital age*. Volum 22. Tilgjengelig fra:

<https://www.deepdyve.com/lp/emerald-publishing/archivists-2-0-redefining-the-archivist-s-profession-in-the-digital-mxh2KvJ6d3>

Kultur- og likestillingsdepartementet. (2021). *Høyringsnotat - Forslag til ny arkivlov*.

Tilgjengelig fra:

[https://www.regjeringen.no/contentassets/27ee1149002f49788beaf21e56ae7742/hoyri-
ngsnotat-5.oktober-.pdf](https://www.regjeringen.no/contentassets/27ee1149002f49788beaf21e56ae7742/hoyri-
ngsnotat-5.oktober-.pdf)

Lov om arkiv (2018). Tilgjengelig fra:

https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-12-04-126#KAPITTEL_1

Library News. (2017). *The power of crowdsourcing in libraries and archives*. UT

Southwestern Medical Center. Tilgjengelig fra:

<https://utswlibrarynews.org/?p=6431#:~:text=Crowdsourcing%20is%20a%20popular%20method,of%20the%20Flickr%20Commons%20project>

Merriam-Webster. "*Crowdsourcing*". Tilgjengelig fra:

<https://www.merriam-webster.com/dictionary/crowdsourcing>

Meld. St. 7 (2013). *Arkiv*. Tilgjengelig fra:

[https://www.regjeringen.no/contentassets/8c6e9a91aa6d488580c8f1f76563fb52/nn-no/
/pdfs/stm201220130007000dddpdfs.pdf](https://www.regjeringen.no/contentassets/8c6e9a91aa6d488580c8f1f76563fb52/nn-no/
/pdfs/stm201220130007000dddpdfs.pdf)

McNeil, H., & Eastwood, T. (2017). *Currents of archival thinking*. 2. utg. California: Libraries Unlimited Inc.

Meld. St. 8 (2018–2019). *Kulturens kraft - Kulturpolitikk for fremtida*. Tilgjengelig fra:

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-8-20182019/id2620206/?ch=3#kap11>

NOU 2019:9. (2019). *Fra kalveskinn til datasjø - Ny lov om samfunnsdokumentasjon og arkiver*. Oslo: Kulturdepartementet. Tilgjengelig fra:

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2019-9/id2639106/?ch=1>

Ordbøkene.no. *Formidling*. Tilgjengelig fra:

<https://ordbokene.no/bm.nn/search?q=formidle&scope=ei>

Offentleglova. (2021). *Lov om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd (offentleglova)*.

Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2006-05-19-16>

St.meld. nr. 24 (2008-2009). *Nasjonal strategi for digital bevaring og formidling av*

kulturarv. Tilgjengelig fra:

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-24-2008-2009-/id555254/?ch=1>

Schartum, Wiese, D. (2010). *Den menneskelige faktor i elektronisk forvaltning*.

Tilgjengelig fra:

<https://docplayer.me/66782283-Yulex-senter-for-rettsinformatikk-avdeling-for-forvaltning-informatikk-dag-wiese-schartum-og-anne-gunn-b-bekken-red.html>

Sundqvist, A. (2019). *Arkivar*. Tilgjengelig fra: <https://snl.no/arkivar> (Hentet 22.04.2022)

Theimer, K. (2016). #Arkividag: relevans, medvirkning, dialog: *Archives as Platform:*

Building Participatory Archives. (red.). Oslo: ABM-media. Tilgjengelig fra:

<https://skriftserien.oslomet.no/index.php/skriftserien/article/view/730>

Zipsane, E. S. (2016). #Arkividag: relevans, medvirkning, dialog: *Arkivet som samhällsaktör för demokrati, social rättvisa och andra nyttor*. (red.) Oslo: ABM-media.

Tilgjengelig fra: <https://skriftserien.oslomet.no/index.php/skriftserien/article/view/730>

